

3. Від співпраці до примирення : посібник для лідерів громадянського суспільства / за заг. ред. О. К. Смірнова; автори-упорядники: М. А. Араджионі, І. В. Брунова-Калісецька, А. І. Гусев, І. Г. Терещенко. К. : Золоті ворота, 2015.

4. Громада, що навчається: ключові тенденції та фактори розвитку освіти дорослих. Київ, 2017. 35 с.

5. «Культура добросусідства»: програми інтегрованого курсу і методичні рекомендації... / за ред. М. А. Араджионі. Сімферополь : АнтикВА, 2007. 212 с.

6. Культура добросусідства: Я, моя сім'я, мої сусіди. Тернопільщина: робочий зошит для дітей і матеріали для батьків і педагогів закладів загальної середньої освіти Тернопільської області / автори-укладачі: М. А. Араджионі, М.Я. Голуб, О.І. Когут, О.М. Петровський. К. : ТОВ «Прометей», 2020. 84 с.

7. Національна академія педагогічних наук України, Інститут проблем виховання, лабораторія громадянського та морального виховання «Формування у підлітків національно-культурної ідентичності у загальноосвітніх навчальних закладах» (констатувальний етап дослідження). Київ, 2017.

8. Як добре ви знаєте Україну. URL: http://24tv.ua/yak_dobre_vi_znayete_ukrayinu_test_n719603.

УДК 376.3

Горішна Н.М.

кандидат педагогічних наук, доцент
кафедри соціальної роботи, спеціальної освіти
та менеджменту соціокультурної діяльності
Тернопільського національного педагогічного
університету імені В. Гнатюка
nadiahorishna@yahoo.com

СТРАТЕГІЇ НАВЧАННЯ ДІТЕЙ З ОСОБЛИВИМИ ОСВІТНИМИ ПОТРЕБАМИ: АНАЛІЗ ЗАРУБІЖНОГО ДОСВІДУ

Одним з найбільших актуальних завдань вітчизняної системи освіти є забезпечення можливостей для здобуття якісної освіти усіма учням, у тому числі й тими, що мають особливі освітні потреби (ООП). Такі учні, зазвичай, відчують труднощі принаймні в одній з наступних сфер – соціальній взаємодії, навчанні, поведінці, що може стати суттєвою перепорою для їхнього включення у систему загальної середньої освіти. Важливе значення для їх ефективної інклюзії має застосування відповідних ситуації, характеру та складності проблеми, індивідуальним особливостям та потребам дитини стратегій навчання.

Результати аналізу наукової літератури з проблеми дослідження засвідчили, що концептуальні засади, філософія та історико-педагогічні особливості становлення і розвитку інклюзивної освіти висвітлені у працях вітчизняних (В. Засенко, А. Колупаєвої, В. Синьова, Д. Таланчук, Ю. Найди) та зарубіжних (М. Ainscow, J. Allan, W. Sailor, S. Shaeffer, R. Slee) дослідників. Питання особливостей організації навчально-виховного процесу в умовах інклюзивного навчання розкривають у своїх працях такі вчені, як Н. Ашиток, В.

Засенко, С. Єфімова, А. Колупаєва, Н. Софій. У той же час, у вітчизняному науковому дискурсі практично відсутні праці, присвячені сучасним стратегіям навчання дітей з особливими освітніми потребами в умовах інклюзивного освітнього середовища.

Мета дослідження полягала у визначенні загальних підходів до реалізації стратегій навчання дітей з ООП на основі аналізу зарубіжного досвіду.

Результати аналізу наукових джерел з проблеми дослідження свідчать, що стратегії навчання визначають як: певний набір та поєднання процедур роботи з навчальним матеріалом задля розвитку в учнів необхідних компетенцій [10, с. 28]; техніки або прийоми, що забезпечують опанування знаннями [9, с. 316]; дії, які учасники навчального процесу виконують для покращення сприйняття і розуміння навчального матеріалу [4, с. 56]; сукупність методів діяльності педагога, метою яких є допомогти учням опанувати зміст навчання та досягти його цілей [2].

Виокремлюють чотири типи стратегій, що можуть бути використані у навчальному процесі з дітьми з ООП: превентивні, підтримуючі, корекційні та комплексні.

Профілактичні стратегії використовуються педагогами при підготовці та плануванні уроків або інших заходів з метою забезпечення чіткої та зрозумілої структури і змісту навчального процесу, усунення факторів невизначеності та небажаних ситуацій. У рамках превентивних стратегій використовується цілий ряд методів, які можуть бути використані для запобігання виникненню проблем, такі як *соціальні історії* [6] для підготовки учнів до зміни місця навчання або якихось майбутніх подій, *використання системи обміну зображеннями* [5] для підвищення комунікативних навичок учнів, які мають труднощі з вербалізацією, *використання візуальних графіків*, щоб допомогти учням зрозуміти класну рутину [3], *розташування меблів і навчальних матеріалів* у навколишньому середовищі, щоб чітко визначити робочі місця та обмежити сенсорне перевантаження.

Підтримуючі стратегії використовують для забезпечення навчальної активності протягом усього навчального дня. Їхнє завдання полягає в підтримці бажаної поведінки та підвищенні рівня організації навчального процесу. Вони включають: *встановлення чітких поведінкових і соціальних очікувань* для всіх класних процедур і уроків, щоб забезпечити включення учнів; *визначення ключових ідей* для кожного уроку, щоб допомогти учням засвоїти головне [7, с. 52]; *використання графічних організаторів та надання настанов*; *імітаційне та ситуативне моделювання*; *керування власною поведінкою*; *диференційоване оцінювання*, щоб дати можливість учням продемонструвати набуті знання і вміння тими способами, які є унікальні для їх переваг у навчанні, сильних сторін та інтересів [1, с. 53].

Корекційні стратегії використовують, якщо сталася кризова ситуація або несприятлива подія і вчителю необхідно відреагувати чи переорієнтувати учнів на виконання бажаних завдань. Стратегії даного типу включають різні процедури диференційованого підкріплення, такі як: *підкріплення поведінки, несумісної з проблемною, підкріплення відсутності проявів небажаної*

поведінки, підкріплення зниження проявів небажаної поведінки та підкріплення комунікативної поведінки [8, с. 126]. При вчасному та доцільному впровадженні превентивних та підтримуючих стратегій необхідність в корекційних стратегіях може відпасти.

Комплексні стратегії поєднують у собі елементи превентивних, підтримуючих та корекційних і покликані здійснювати всебічний вплив на поведінку дитини. Їх використання доцільне у випадку наявності в учня труднощів у більш ніж одній сфері для відпрацювання широкого спектру вмінь та навичок, зокрема, міжособистісних, академічних, комунікативних, ігрових тощо; розвитку готовності до навчання, формування побутових навичок, подолання нефункціональних моделей поведінки, інтересів та діяльності, само-, сенсорної та емоційної регуляції. Їх використання потребує спеціальної підготовки та, зазвичай, передбачає залучення команди фахівців. До таких стратегій належать, наприклад, *прикладний аналіз поведінки та структуроване навчання з опорою на візуальну підтримку*.

Стратегії навчання дітей з ООП спрямовані на їх соціальну інтеграцію, залучення у навчальний процес, покращення комунікації та посилення позитивної поведінки. Доцільне та правильне застосування різних стратегій навчання дозволяє побудувати процес інклюзії на основі індивідуальних здібностей і можливостей кожної дитини, враховуючи сильні та слабкі сторони розвитку особистості.

Література

1. Anderson K. M. Tips for teaching: Differentiating instruction to include all students. Preventing School Failure, 2007. 51(3). pp. 49-54.
2. Armstrong S. The 10 Most Important Teaching Strategies. URL: <http://www.innovatemy school.com/ideas/the-10-most-powerful-teaching-strategies> (дата звернення: 12.02.2021).
3. Bryan L. C., & Gast D. L. Teaching on-task and on-schedule behaviors to high-functioning children with autism via picture activity schedules. Journal of Autism and Developmental Disorders, 2000. 30(6), pp. 553-567.
4. Cohen A. D. Strategies in Learning and Using a Second Language. Harlow, Essex: Pearson Education Ltd, 2011. 440 p.
5. Bondy A. S., Frost L. A. The picture exchange communication system. Semin Speech Lang, 1998. 19(4). pp. 373-88. doi: 10.1055/s-2008-1064055.
6. Gray C. Updated guidelines and criteria for writing social stories. Arlington, MI: Future Horizons. 2003. 243 p.
7. Marks S. U., Shaw-Hegwer J., Schrader C., Longaker T. et al. Instructional management tips for teachers of students with autism spectrum disorder (ASD). Teaching Exceptional Children, 2003. 35(4), pp. 50-54.
8. Scheuermann B., & Webber J. Autism: Teaching does make a difference. Belmont, CA: Wadsworth. 2002. 352 p.
9. Weinstein C. E., Mayer R. E. The Teaching of Learning Strategies. Handbook of research on teaching [edited by M. C. Wittrock]. New York : Macmillan, 1986. pp. 315-327.

10. Zaim M., Refnaldi R., Rahmiyanti R. Students' Perceptions on Teachers' Teaching Strategy and Their Effects towards Students' Achievement. International Journal of Research in Counseling and Education, 2019. 4(1). pp. 28-34.

УДК 378:004:811.111

Городецька О.В.
кандидат педагогічних наук,
доцент кафедри менеджменту і методології освіти ТОКІППО
o.gorodetska@ippo.edu.te.ua

ТЕХНОЛОГІЯ ВЕБ-КВЕСТ ЯК СУЧАСНА ФОРМА ОРГАНІЗАЦІЇ ДИСТАНЦІЙНОГО НАВЧАННЯ

Постановка проблеми та її зв'язок із важливими науковими та практичними завданнями. Медіаосвітні квести – це нова й перспективна технологія в медіадидактиці. Слід відзначити значні можливості застосування веб-квестів на всіх етапах організації дистанційного навчання.

Веб-квест робить освітній процес набагато цікавішим як для здобувачів освіти, так і для педагогів. Учні навчаються критично мислити, вирішувати складні проблеми, сприймати альтернативні думки, самостійно приймати продумані рішення, брати на себе відповідальність за їх реалізацію. Ця технологія дозволяє робити відкриття, а не просто засвоювати інформацію, адже в процесі творчої роботи діти отримують не готові знання, спрощені і клішовані формули, а самі залучені до активної пошукової діяльності [4].

Аналіз останніх досліджень та публікацій.

У 1995 році американські вчені професори Bernie Dodge та Tom March з університету Сан Дієго створили перший веб-квест. Після цього технологія Веб-квест поширилась по всьому світу і зараз дійшла й до України. За короткий час вони стали популярними серед українських педагогів. Сьогодні ця технологія застосовується як найбільш вдалий спосіб використання Інтернету на уроках.

Серед дослідників, які займалися проблемою використання веб-квестів в освітньому процесі, можна відзначити М. Андрєєва, Я. Биховського, Р. Гуревича, С. Іць, М. Конколович, Н. Ніколаєву, Ю. Романцову, І. Сокол, А. Хуторського, І. Черешнюк та інших. Питанню використання інформаційно-комунікаційних технологій, особливостей застосування Інтернету в освітньому процесі присвячені дослідження вчених: В. Бикова, Р. Гуревича, Гжегожа Кедровича, М. Козяра, Н. Морзе, С. Сисоєвої, О. Спіріна, Є. Полат, В. Трайнева, І. Трайнева та інших [7]. Тему використання веб-квестів в освітньому процесі активно розробляли зарубіжні та вітчизняні науковці: Б. Додж, Т. Марч, М. Андрєєва, О. Гапєєва, М. Гриневич, Г. Шаматонова, В. Шмідт та інші.

Мета роботи. Огляд інтерактивної методики навчання Веб-квест у інтеграції з традиційною та дистанційною формою навчання; аналіз необхідності свідомого й активного використання Інтернету як засобу формування критичного, творчого мислення здобувачів освіти.